

Kiss Tibor¹: Felelősség-áttörés a bírói gyakorlatban

Debreceni Jogi Műhely, 2010. évi (VII. évfolyam) 1. szám (2010. január) 1-8.

1. Alapvetés

Régóta foglalkoztatja a jogalkotókat és a jogalkalmazókat egyaránt az a kérdés, hogy mennyire tekinthető áttörhetetlen, axióma jellegű szabályozásnak a modern jogrendszerek társasági jogának azon jogintézménye, mely szerint a társaság kötelezettségéért annak tagjai (részvényesei) nem felelnek, illetve a gazdasági társaság, mint önálló jogi személy elkülönült felelősségének „áttörése” megengedett-e, azaz van-e lehetőség a felelősségnek a társaság tagjára történő telepítésére.² Nemcsak a magyar, hanem mind az európai, különösen a német jogterületen, mind az angolszász jogcsaládokban is ismert jogintézményről van szó utóbbi vonatkozásában.³

A felelősség-áttörés egyes esetköreit a gazdasági társaságokról szóló törvény, a cégnyilvánartartásról szóló jogszabály, illetve bizonyos körben a csődtörvény is ismeri, elsődlegesen hitelezővédelmi szempontokat szolgáló intézményként. A felelősség-átvitel törvényi rendelkezésen alapuló eseteinek közös jellemzője, hogy egy megszűnt társaság tagjai a ki nem elégített hitelezői igényekért tartoznak felelősséggel olyan esetekben, amikor a magatartásuk, mint felróható magatartás a korlátolt felelősséggel, illetőleg a társaság elkülönült jogi személyiségével való visszaélésben nyilvánul meg. A törvényi rendelkezésen alapuló felelősség-átviteli szabályoknak mára már viszonylag széles gyakorlata és kellő mélységű irodalmi feldolgozottsága van.⁴ Az elmúlt egy évtizedben azonban – elsődlegesen a bírói gyakorlatban – előtérbe került annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy van-e lehetőség arra, hogy külön törvényi felhatalmazás hiányában bírói ítélettel kerüljön megállapításra valamely létező (azaz még nem megszűnt) társaság tagjának felelőssége abban az esetben, amikor a tag olyan felróható magatartást tanúsít, amely a jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel való visszaélést valósít meg, és ezáltal kívülálló harmadik személyeknek kárt okoz. Az elmúlt egy évtizedben számtalan bírósági eseti döntés született, továbbá különböző bírói testületek is véleményt nyilvánítottak általános jelleggel e körben. Mindez alkalmat teremt arra, hogy a joggyakorlatot globálisan szemlélve, meghatározott szempontok szerint elemezve a konkrét döntéseket a judikatúra által kialakított „jogintézmény” jellegére vonatkozóan rendszerező megállapításokat tegyünk. Az alábbiakban erre teszünk kísérletet. Nem célunk ugyanakkor a bírói gyakorlaton alapuló felelősség-átvitel intézménye elméleti hátterének bemutatása, ugyanis e körben az utóbbi időben több kiváló tanulmány született.⁵

2. Az első eseti döntés

A magyar bírói gyakorlat kidolgozta annak lehetőségét, hogy alapelvi szintű jogsértésekre alapítottan is lehetséges valamely társaság tagjával szemben az ún. felelősség átvitel jogintézménye útján igényt érvényesíteni, melyet, mint bírói ítéleten alapuló felelősség átvitelt a Ptk. 4. és 5. §-ának megsértése alapján a bírói gyakorlat a Ptk. 339. §-a (1) bekezdése szerinti kárfelelősségi alakzat útján tartja lehetségesnek. Minden olyan esetben, amikor egy kft. tagja harmadik személlyel szemben a kft. elkülönült jogi személyiségével visszaélve szándékos magatartással kárt okoz, a Ptk. 4-5. §-a és a 339. §-a (1) bekezdésének együttes alkalmazásával a tag felelőssége megállapítható.

A Legfelsőbb Bíróság – hivatkozva a Ptk. 5. §-ában foglaltakra – kidolgozta és az EBH 1999.118. számú határozatában rögzítette azt, hogy amennyiben a tulajdonosok a korlátolt

felelősségű társaságot arra használják, hogy „azzal felelősségüket korlátozva” a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő módon járjanak el, úgy „a tulajdonosok nem hivatkozhatnak a károsulttal szemben a kft. tagjának korlátozott felelősségére” és a kárért helytállni tartoznak. A felelősség azon alapul, hogy a társaság tagja saját maga helyett a korlátozott felelősségű társaságot használja fel a kárt okozó ügylethez. Ilyen esetben a Ptk. 5. §-a és a 339. §-a alapján ezen magatartásáért helyt állni tartozik.

A Legfelsőbb Bíróság a hivatkozott eseti döntésében azt vizsgálta, hogy amennyiben a társaság alapításakor annak tagjai nem csalárdul jártak el, de a társaság működése során később vált a társaság „bűncselekmény-sorozat elkövetésének eszközévé”, akkor a tagok felelőssége ugyancsak megállapítható arra figyelemmel, hogy a kft. tagjai a Ptk. 5. §-ába ütköző magatartást tanúsítottak. A Ptk. 5. §-a ugyanis tiltja a joggal való visszaélést. Joggal való visszaélésnek minősül a Ptk. 5. §-a (2) bekezdése szerint a jog gyakorlása, ha az a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul. Mindezen törvényi rendelkezésekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróságnak az volt a megítélése, hogy az alperesek a kft-t azért működtették, hogy azzal felelősségüket korlátozva bűncselekmény-sorozatot kövessenek el, ezért nem hivatkozhatnak a károkozók a kft. tagjainak korlátozott felelősségére és a bűncselekményből eredő kárért helyt állni tartoznak.

Utalt a Legfelsőbb Bíróság az eseti döntésében arra is, hogy a kft. tagjára vonatkozó általános felelősségi szabály áttörése nem idegen az európai országok gyakorlatában sem, hiszen például a német jogban és jogirodalomban is megjelent a „Durchgriffshaftung”, a felelősség-áttörés fogalma, mely ultima ratio-s eszközként szolgál minden olyan esetben, amikor durván visszaélnék a kft. tagjainak korlátozott felelősségével. Utal a legfőbb bírói fórum a német bírói gyakorlatra, mely szerint két esetben alkalmazható a felelősség-áttörés: (i) egyrészt akkor, amikor a társaság vagyona a tulajdonosok (tagok) privát vagyonával és egyéb vállalkozásai vagyonával összemosódik, illetőleg (ii) amikor a társaság törzstőkéje alacsony és a társaság hitelezőinek terhére rizikós ügyleteket köt, (alultőkésített társaság).

Az eseti döntés ugyanakkor arra is rámutat, hogy nemcsak a Ptk. alapelveinek a sérelmére alapítottan felelősség-átvitel címén, hanem a Ptk. deliktualis kárfelelősségi szabálya (Ptk. 339. §-a (1) bekezdés) alapján állapítható meg a jogi személy gazdasági társaság tagjának felelőssége, vagyis a tag által kifejtett károkozó többletmagatartás esetén van lehetőség a felelősség-áttörés intézményének alkalmazására. A tag részéről megvalósuló többletmagatartás teszi mintegy önálló károkozó jogalannyá a társaság tagját, mely többletmagatartás, mint jogellenes magatartás keletkeztet kárkövetelményt a tag és a károsult harmadik személy között.⁶

A döntés a jogirodalomban is kedvező fogadtatásra talált. Kemenes István⁷ egyik írásában rámutat arra, hogy a működő gazdasági társaságok körében a jogi személyiséggel való visszaélésről, annak jogkövetkezményeiről a Gt. rendelkezéseket nem tartalmaz, noha az ítélezésben a jogi személyiséggel való visszaélés az irritáló esetek miatt feszültséget váltott ki. Kemenes bíró út utal arra, hogy a Ptk. 5. §-a alapján a joggal való visszaélés tilalmába ütköző magatartás esetében, azaz ha a kft. tagja szándékos és rosszhiszemű magatartásával él vissza a jogi személy korlátozott felelősségével, a bíróság feloldhatja a korlátozott felelősséget és átviheti oda, ahová a kiürített társaságból a „kimenekített” vagyon feltehetően került. E körben utal Kemenes arra, hogy Nyugat-Európában a joggyakorlatban kialakult felelősség-átvitel intézményét a bíróság kifejezett törvényi alátámasztás nélkül végzi, és erre a magyar bíróságoknak is elvileg módjuk van. A szerző rámutat arra, hogy felelősség-áttörés olyan esetekben érvényesülhet, ha a jogi személy tagjának olyan meghatározó uralmi pozíciója van,

amelynél fogva a jogi személy elkülönült érdek- és akaratbeli önállósága lényegében nem érvényesül és (i) a jogi személyt vagy olyan célból hozták létre, illetőleg utóbb olyan célból működtetik, amely a jogrenddel ellentétes és a jogi személyiség kifejezetten a természetes személy taggal szembeni közvetlen polgári jogi felelősségi jogkövetkezmények elhárítását célozza, illetve (ii) a jogi személy és a tag vagyoni viszonyai olyan módon keveredtek, hogy a kívülág számára a jogi személy vagyona, illetőleg a tag magánvagyonát nem határolható el egymástól.

3. Bírói testületi vélemények

A Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiuma 1/2005. (VI.17.) számú kollégiumi ajánlása, amelyet a 2/2008 (XII.4.) számú kollégiumi vélemény pontosított, (a továbbiakban: „**Ajánlás**”) fő szabály szerint ugyancsak azt rögzíti, hogy, ha a jogi személynek a tagja a jogi személy tevékenységi körében eljárva a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személynek vagyoni érdeksérelmet okozott, akkor a polgári jogi felelősségi jogkövetkezmények a jogi személlyel szemben alkalmazhatóak, s a taggal szemben közvetlenül a jogkövetkezmények akkor sem alkalmazhatóak, ha a magatartás egyúttal bűncselekményt valósít meg.

Az Ajánlás ugyanakkor utal arra, hogy a jogi személy tevékenységi körében eljáró taggal szemben a jogi személyt terhelő polgári jogi jogkövetkezmények a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személy károsultak részére közvetlenül – a törvényben meghatározott eseteken kívül – kivételesen érvényesíthetők akkor, ha a tag a jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel, az ebből eredő jogosultságaival szándékos magatartásával súlyosan visszaélt. Rögzíti továbbá az Ajánlás azt is, hogy a jogi személy elkülönült felelősségével való visszaélés akkor valósul meg különösen, ha a jogi személyt olyan célból működtetik, amely a jogrenddel ellentétes, ha harmadik személyek (hitelezők) kifejezett megkárosítását célozza, illetve joggal való visszaélést jelent az is, ha a tag külsőleg azt a látszatot kelti, hogy a jogi személy nevében és érdekében jár el, ténylegesen azonban a vagyoni előnyöket a magánvagyonát javára szerzi meg. Leszögezi továbbá az Ajánlás, hogy a joggal való visszaélés következménye, hogy a tag a jogi személy felelősségére nem hivatkozhat, ezért a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személy ugyanazokat a polgári jogi felelősségi következményeket érvényesítheti közvetlenül a taggal szemben is, mint a jogi személlyel szemben. Ez esetben a jogi személy és a tag felelőssége egyetemleges.

Az Ajánlás indokolása rámutat arra, hogy felelősség áttörése csak kivételes esetben lehetséges. A felelősség áttörésének a jogalapja pedig a Ptk. alapelvi rendelkezései, melyek a Gt-nek is mögöttes jogterületét adják. Így a Ptk. 5. §-ában szabályozott joggal való visszaélés tilalma, illetőleg a 4. §-ában a jóhiszeműség és tisztesség (Treu und Glauben) elvei, továbbá a Ptk. 4. §-a (4) bekezdésének azon szabálya kerülhet alkalmazásra, mely szerint saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Rámutat arra az Ajánlás indokolása, hogy a tag közvetlen felelősségét nem az alapozza meg, hogy a magatartása egyúttal megvalósítja bűncselekmény törvényi tényállását vagy sem, hanem a polgári jogi alapelvek nyilvánvaló, kirívó, durva sérelme, különösen az, ha a tag társaság vagyonát magánvagyonát javára vonja el és harmadik személy hitelezőkkel szemben ebben az esetben a magánvagyonát terhére közvetlenül is helytállással tartozik. Rámutat ugyanakkor arra is az Ajánlás, hogy a korlátozott felelősség áttörése mögöttes felelősség, azaz a tag nem a saját, hanem a társaság tartozásaiért köteles helytállni, a tag az eredetileg kötelezett társaság helyébe, illetőleg mellé lép be. Mindazt is jelenti, hogy a joggal való visszaélés tilalmát

sértő magatartás a jogi személy és a tag részéről nem közös károkozás, a tag (természetes személy) és a jogi személy nem két elkülönülő magatartást fejt ki, hanem a tag és a jogi személy magatartása egy és ugyanazon (egyetlen) cselekvés. Mindemellett azonban rámutat arra is az Ajánlás, hogy a harmadik, károsult személy a polgári jogi igényét a jogi személlyel (gazdasági társasággal) és közvetlenül a taggal szemben is érvényesítheti, ahol is a tag és a gazdasági társaság felelőssége a közös károkozókra vonatkozó rendelkezések megfelelő analóg alkalmazásával egyetemleges.

A 2/2208. (XII.4.) számú vélemény legfontosabb rendelkezését az alábbiak szerint idézzük:

„II. A jogi személy tevékenységi körében eljárt taggal szemben a jogi személyt terhelő polgári jogi következmények a jogi személlyel szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyban álló harmadik személy károsultak részéről közvetlenül – a törvényben meghatározott esteken kívül – kivételesen, csak akkor érvényesíthetők, ha a tag a jogi személy elkülönült felelősségéből származó előnyökkel, az ebből eredő jogosultságaival szándékos magatartással súlyosan visszaélt.

III. A jogi személy elkülönült felelősségével való visszaélés valósul meg különösen akkor, ha a jogi személyt olyan célból működtetik, amely a jogrenddel ellentétes, a harmadik személyek (hitelezők) kifejezett megkárosítását célozza. Joggal való visszaélést jelent az is, ha a tag külsőleg az a látszatot kelti, hogy a jogi személy nevében és érdekében jár el, ténylegesen azonban a vagyoni előnyöket a magánvagyonára javára vonja el.”

4. Az Ajánlás hatása az eseti döntésekre

Az Ajánlás is azt támasztja alá, hogy nem mögöttes felelősségről, nem felelősség-áttörésről és nem felelősség-átvitelről van szó, az Ajánlásban, illetőleg az annak alapján meghozott eseti döntésekben sem, hanem olyan önálló felelősségről, mely esetében a társaság tagjainak felelőssége közvetlen, melyre utal az is, hogy a tag és a társaság egyetemleges marasztalására kerül sor ilyen esetben.⁸ Az Ajánlás megfogalmazója, Kemenes István maga is úgy foglalt állást, hogy még az önálló, deliktuális felelősségi alapon történő kártérítésre kötelezés is aggályos, mert „a Ptk. 339. §-a (1) bekezdés törvényi tényállásában a károkozó személye ugyanazon természetes személy által kifejtett ugyanazon magatartás vonatkozásában nem lehet a jogi személy és egyidejűleg az a tag, akinek a magatartását a jogi személynek kell betudni. Ez egyet jelentene a jogi személyiség, az elválasztás elvének figyelmen kívül hagyásával.”⁹

A kártérítési felelősség megállapításának előfeltételeként kizárólag egyetlen magatartás, a társaság elkülönült felelősségével való szándékos visszaélés vizsgálható. E magatartás tényleges elemzése alapján az alábbi következtetések vonhatók le a jogirodalom és judikatúra alapján arra vonatkozóan, hogy ki által (azaz mely tag által) és milyen formában tanúsított magatartás alapozhatja meg a tag önálló, deliktuális felelősségét a Ptk. 5. §-a és 339. §-a (1) bekezdése alapján:

(i) A magatartás jellege

A magatartás jellege a tag részéről a társaság elkülönült felelősségével a saját javára való szándékos visszaélés, amely harmadik személynek kárt okoz.¹⁰ A tag részéről megvalósított

ezen magatartásnak többféle konkrét megnyilvánulási formája lehet. E körben felmerülhetnek olyan magatartások, amelyek nemcsak a polgári jogi kárfelelősség körében vizsgálhatók, hanem amelyek büntetőjogi értékelést is nyerhetnek. Az Ajánlás nem tartja feltétlenül szükségesnek azt, hogy a tag magatartása egyben bűncselekményt is megvalósítson,¹¹ ugyanakkor van olyan jogirodalmi álláspont is, mely arra utal, hogy a korlátozott felelősséggel visszaélő család magatartás meghaladja a polgári jog kereteit, és valójában büntetőjogi kategóriáról van szó figyelemmel arra is, hogy olyan szubjektív tudati magatartásértékelés áll a háttérben, amelynek a külső bizonyítása gyakorlatilag lehetetlen.¹² Önmagában azonban annak a kérdésnek a megítélése, hogy az adott magatartás bűncselekményt is megvalósít-e, nem lehet releváns annak az eldöntése szempontjából, hogy az adott magatartás kárfelelősséget megalapoz-e, ugyanis e körben csak a Gt., illetőleg a Ptk. rendelkezéseiből lehet kiindulni.

A károkozó magatartás konkrét megnyilvánulási formája lehet, amikor egy társaságot kifejezetten arra hoznak létre, illetőleg azért működtetnek, hogy azzal – másoknak kárt okozva – bűncselekményt kövessenek el.¹³ A bírói gyakorlat e körben összeköti a bűncselekmény elkövetését és a polgári jogi felelősséget oly módon, hogy az egyben bűncselekményt is megvalósító magatartást tekinti olyannak, amely durván visszaél a társaság korlátozott felelősségével.¹⁴

A magatartás konkrét megnyilvánulásának újabb formája, amikor – azon túlmenően, hogy esetleg az adott magatartás bűncselekményt is megvalósít –, a tagok a magánérdekeiket helyezik előtérbe a társasági érdekekkel szemben, és magatartásuk célja a saját magánvagyonuk jogszerűtlen növekedésének előidézése.¹⁵ Ez esetben a társaság vagyonát a tag magáncélból, magánvagyonára javára hasznosítja, illetőleg menti át oly módon, hogy közben a hitelezőit is megkárosítja.¹⁶ A magánvagyon gyarapítása érdekében a társasági vagyont csökkenti a tag magatartása. A bírói gyakorlat arra az esetre teszi lehetővé a kártérítési igény érvényesítését, ha a társaság vagyonából a követelés nem elégíthető ki, s e körben a tag mögöttes felelősségét hangsúlyozza.¹⁷

(ii) A tag mint természetes személy

A tag felelőssége valamennyi bírósági döntés, illetőleg jogirodalmi álláspont szerint abból ered, hogy a tag magatartásának differencia specifikája a társaság, mint jogi személy elkülönült felelősségével való visszaélés. A tag a magatartását a jogi személy mögé „bújva” fejt ki, kihasználja a jogi személy elkülönült, korlátozott felelősségét saját felelőssége elhárítása érdekében. A jogi személynek ugyanis lényegi ismerve az elkülönült vagyon, annak elkülönült kezelése. A tag tehát megpróbálja kihasználni a korlátozott felelősségből származó „előnyöket” annak érdekében, hogy saját felelőssége alól mentesüljön. Ezt azonban csak természetes személy tag esetében lehet értelmezni, hiszen amennyiben egy jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság tagja egy másik korlátozott felelősséggel rendelkező gazdasági társaság (jogi személy), akkor az ő általa kifejtett magatartás ugyancsak a korlátozott felelősségi körbe esik, azaz amennyiben a tag nem természetes személy, akkor a számára nem szükséges az, hogy egy másik korlátozott felelősségű jogi személy mögé „bújva” fejtse ki tevékenységét. Jogi személy tagnak tehát nincs szüksége arra, hogy egy másik korlátozott felelősséggel bíró jogi személy elkülönült felelősségét használja ki annak érdekében, hogy cselekménye következményei alóli mentesülést biztosítson maga számára.

A bírói gyakorlatból ismert eseti döntések mindegyike értelemszerűen csak olyan tényállások alapján állapított meg felelősség-áttörést, ahol az adott gazdasági társaság (jellemzően kft.)

természetes személy tagja (esetleg ügyvezetője) által megvalósított, joggal való visszaélést jelentő magatartás tanúsítására került sor. Ez összhangban van a gazdasági társaságokról szóló törvény rendelkezéseivel is, amelyek e körben releváns tételes rendelkezései a jogi személy áttöréséről a természetes személyek közvetlen polgári jogi felelősségének a feltételeiről tartalmazznak rendelkezéseket.¹⁸ Van olyan eseti döntés a fentiekben hivatkozottn túlmenően is, amely kifejezetten utal arra, hogy az elkülönült jogi személyiséggel visszaélő, joggal való visszaélést megvalósító magatartást kizárólag természetes személy tag tanúsíthatja: „*A jogi személyiséggel való visszaélés arra irányul, hogy a jogi személy tagja a jogi személy elkülönült jogalanyiságából, elkülönült vagyonából és felelősségéből adódó jogszabályi előnyöket kihasználja, természetes személyként a magánvagyonát érintően a közvetlen polgári jogi felelősségi jogkövetkezmények alól mentesüljön.*”¹⁹

A jogirodalom is egyértelműen rámutat arra, hogy a felelősség-áttörést eredményező magatartás esetén „*a jogi személyiség kifejezetten a természetes személy taggal szembeni közvetlen polgári jogi felelősségi jogkövetkezmények elhárítását célozza.*”²⁰ A Szegedi Ítéletáblának a 2/2008. (XII.4.) kollégiumi véleménye az indokolásában több ponton is kifejezetten természetes személy tag magatartásáról szól, hangsúlyozva, hogy a „*felelősség-áttörés*” oka az, hogy a jogi személy tevékenységi körében eljáró természetes személy éppen a jogi személy elkülönülő felelősségével él vissza súlyosan”, ... „*... amikor a bíróság kivételesen a jogi személyiséggel való súlyos visszaélés miatt a természetes személy tag közvetlen felelősségét ... megállapíthatónak tartja*” ... „*... a sérelmet szenvedett külső harmadik személy ilyenkor a polgári jogi igényeit érvényesítheti a jogi személlyel és közvetlenül a természetes személy taggal szembeni is.*” Kemenes István hangsúlyozza, hogy a jogi személyiségből fakadó jogokkal való visszaélés törvényi tényállását csak természetes személy tag valósíthatja meg: „*Véleményem szerint a természetes személy tag által megvalósított „többség - tényállás” nem más, mint a joggal – a jogi személyiségből fakadó jogokkal – való visszaélés törvényi tényállása.*”²¹ Megállapítható tehát, hogy a felelősség-áttörés nem értelmezhető olyan esetben, amikor egy korlátolt felelősségű társaság tagja nem természetes személy, hanem korlátolt felelősséggel bíró társaság.

(iii) A közvetett tagi felelősség kizártsága

A felelősség-áttörés a bírói gyakorlatban kizárólag olyan esetekre korlátozódik, amikor a bíróság az adott korlátolt felelősséggel rendelkező társaság közvetlen tagjának a felelősségét elemzi. A tag tagjának (tulajdonosának, üzletrész tulajdonosának, részvényesének) felelőssége több „felmenői fokon” nem állapítható meg az adott társaság felelősségével való visszaélés körében, ugyanis a társasági tag tagjának felelőssége nem a társaság által megvalósított magatartás, hanem a társaság tagja által megvalósított cselekmény vonatkozásában bírhat relevanciával, amely azonban már más személyek közötti más jogviszonyt jelent. Különösen fontos ez olyan esetekben, amikor a társaság tagja és a tag tagja is külföldi honosságú, mert erre a jogviszonyra a magyar jogot már nem is lehet alkalmazni.

5. Összegzés

Önmagában üdvözlendő az, hogy a bírói gyakorlat igyekszik fellépni a joggal való visszaélést megvalósító, kárt okozó társasági tagokkal szemben, fokozott védelmet nyújtva ezáltal az elkülönült jogi személyiség mögé bújni kívánó társasági tagok általi károkozással szemben.

Alapvetően problémásnak tekinthető azonban az, hogy a bírói gyakorlat olyan kérdésekkel foglalkozik, amelyet jogfejlesztő joggyakorlat keretén belül törvényi felhatalmazás alapján tehetne csak meg. Osztjuk e körben Török Gábor professzor azon álláspontját, amely a Szegedi Ítéltábla ajánlásában foglaltakkal kapcsolatban jegyzi meg azt, hogy törvényi felhatalmazás nélkül az ajánlásban foglaltak a bírói gyakorlatban nem alkalmazhatóak, mert a polgári jogi felelősség olyan alapvető kérdéséről van szó, amelyet – figyelemmel az alkotmány és a jogalkotásról szóló törvény rendelkezéseire – csak törvény szabályozhat.²²

A magunk részéről helyesnek tartjuk Wellmann Györgynek a Legfelsőbb Bíróság tanácselnökének álláspontját, mely szerint: *„Mégis az ajánlást aggályosnak tartom, mert álláspontom szerint felelősség-átvitel (mint az elválasztás elvének a főszabálya alóli kivétel) csak kifejezett törvényi rendelkezésen alapulhat, annak hiányában pusztán bírói ítéleten nem. Ez ugyanis jogbizonytalansághoz vezetne.”*²³

Az új Ptk.²⁴ már megteremti a törvényi felhatalmazást a tag kárfelelősségének megállapítására, kimondva, hogy a jogi személynek a tagjaitól, illetve alapítóitól elkülönült jogalanyiságára nem hivatkozhat a jogi személy tagja, részvényese vagy alapítója, ha ezzel joggal való visszaélést követne el.²⁵ Amennyiben ezen jogszabályi rendelkezés hatályba lép, ezt követően kerülhet abba a helyzetbe a bírói gyakorlat, hogy megfelelő elvek és gyakorlati szempontok szerint életre keltse a törvény betűjét és a jogalkotó által elérni kívánt jogpolitikai célok szem előtt tartásával alakítsa, fejlessze a judikatúra eszközeivel az élő jogot a már kialakított és alapvetően helyeselhető jogelvek mentén.

¹ Egyetemi tanársegéd, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék

² Ezt az utóbbi megoldást Wellmann György felelősség-átvitelnek nevezi. (Wellmann György: Tagi felelősségátvitel társasági jogunkban, *Gazdaság és Jog*, 2008 november, 3-10 oldal)

³ Durchgriffhaftung, the piercing of the corporate veil

⁴ Wellmann György: A felelősség-átvitel esetkörei a társasági törvényben, *Céghírnök*, 2007 március, 3-6. oldal és Vezekényi Ursula: A korlátolt tagi, részvényesi felelősség áttörése a társasági törvényekben a bírói gyakorlat tükrében, Sárközy Tamás – Jubileumi emlékkönyv, 2006, 304-316. oldal

⁵ Így különösen: Wellmann György: Tagi felelősség-átvitel társasági jogunkban, *Gazdaság és Jog*, 2008 november, 3-10. oldal, Wellmann György: Felelősség-átvitel társasági jogunkban, *Céghírnök*, 2006 december, 3-7. oldal, Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének „áttörése”, Bérczi Imre-Jubileum emlékkönyv, 2000, 315-330. oldal, Kemenes István: Mögöttes felelősség és felelősség-átvitel – egy cikk apropóján I. és II., *Céghírnök*, 2007 március, 12-14. oldal és 2007 április, 3-4. oldal. A témában Phd. dolgozat is született: Brehószki Márta: Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelőssége? A felelősség-áttörés hazánkban és a „lepelátszúrás” doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Doktori Iskola, 2009

⁶ Wellmann György: Tagi felelősség-átvitel társasági jogunkban, *Gazdaság és Jog*, 2008 november, 7. oldal,

⁷ Az Ajánlást megfogalmazó Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumát vezető bíró

⁸ Brehószki Márta: Mennyire korlátolt a jogi személy gazdasági társaságok tagjainak felelőssége? A felelősség-áttörés hazánkban és a „lepelátszúrás” doktrínája az Amerikai Egyesült Államokban, Phd. értekezés, Budapest, 2009., Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 184. oldal

⁹ Kemenes István: Mögöttes felelősség és felelősség-átvitel – egy cikk apropóján., *Céghírnök*, 2007. 4. szám, 3. olda

¹⁰ Wellmann György: Tagi felelősség-átvitel társasági jogunkban, *Gazdaság és Jog*, 2008. 11. szám, 7. oldal

¹¹ Ezt tükrözi az ajánlást megfogalmazó Kemenes István jogirodalmi álláspontja is, Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének „áttörése”, Bérczi Imre – Jubileum, 2000, Szeged, 329. oldal

¹² Vezekényi Ursula: A korlátolt tagi, részvényesi felelősség áttörése a társasági törvényekben a bírói gyakorlat tükrében, Sárközy Tamás – Jubileum, 2006, 306. oldal

¹³ EBH 1999.118., BH 1999.465., GYIT-H-GJ 2009-14. Bírósági határozat (Győri Ítéltábla, Gf.II.20.342/2008/5.

¹⁴ BDT 2006.1475.

¹⁵ BDT 2002.631.

¹⁶ BDT 2008.1802., SZIT-H-GJ-2007-43. Bírószági határozat, Szegedi Ítéltábla (Gf.I.30.387/2007/6.)

¹⁷ BDT 2005.1142.

¹⁸ Lásd pl. a régi Gt. 56. §-át és annak alapján a BDT 2002.631. számú eseti döntést

¹⁹ BDT 2008.1802.

²⁰ Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének „áttörése”, Bérczi Imre – Jubileum, 2000, 329. oldal

²¹ Kemenes István: Mögöttes felelősség és felelősség-átvitel – egy cikk apropóján II., 2007. 4. szám, 3. oldal

²² Török Gábor: Felelősség a társasági jogban, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2007, 296-297. oldal

²³ Wellmann György: Tagi felelősség-átvitel társasági jogunkban, Gazdaság és Jog, 2008 november, 7. oldal

²⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény

²⁵ 2009. évi CXX. törvény 2: 41. §-a (4) bekezdés